

Asia: VN/27452/2020/

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

Kotkan kaupunki katsoo, että tavoite nykyistä selkeämmästä ja toimivammasta viranomaisen toiminnan julkisuutta koskevasta lainsäädännöstä, jo-ka edistää yhteiskunnan avoimuutta ja vastaa nyky-yhteiskunnan vaati-muksia on kannatettava. Uudistus vaatisi kuitenkin onnistuakseen samalla kokonaisvaltaisen lain rakenteen ja systematiikan tarkastelun eikä pistemäinen uudistus riitä turvaamaan lain tavoitteita.

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Kotkan kaupungin näkemyksen mukaan nykyisen julkisuuslain soveltamisala on riittävä, ja julkisyhteisön määräysvallassa olevien yhteisöjen ja säätiöiden asiakirjojen ja tietojen julkisuus voidaan riittävästi toteuttaa nykyisen julkisuuslain puitteissa kuten tähänkin asti. Julkisuusperiaate toteutuu nykyisellään riittävästi jo konserniohjauksen kautta. Sen sijaan, että julkisuuslain, joka toimii yleislakina, soveltamisalaa laajennetaan, voitaisiin uudistus toteuttaa erityislakeja muuttamalla ja yhteensovittamalla.

Mikäli julkisuuslain soveltamisalaa laajennetaan ehdotetusti, tulee lain muotoilua edelleen työstää siten, että tulkinta siitä, mitkä yhteisöt ovat julkisuus-lain sääntelyn piirissä ja mitkä eivät, on mahdollisimman selkeä.

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Ehdotettu sääntely on hyvin ongelmallinen julkisomisteisten yhtiöiden osalta. Julkisomisteiset yhtiöt ovat osakeyhtiöitä ja osakeyhtiölain soveltamisen piirissä. Nyt kuitenkin yhtiöt tuodaan julkisuuslain soveltamisen piiriin tietopyyntöjen osalta. Julkisuuslain mukaisesti tietopyyntöön vastaaminen on hallintotehtävä, joka tehdään viimesijassa virkavastuulla. Osakeyhtiöissä ei ole virkoja. Julkisuuslain ulottaminen pistemäisesti osakeyhtiöön, ilman yh-tiöoikeudellisen lainsäädännön muuttamista on ongelmallista. Kuka tässä tapauksessa kantaa osakeyhtiössä vastuun julkisuuslain mukaisen tehtävän toteuttamisesta? Julkisuuslaissa luodaan pistemäinen velvollisuus antaa tietoja, mutta osakeyhtiölaki on puhtaasti yksityisoikeudellista sääntelyä eivätkä lait ole tällaisenaan yhteensovitettavissa.

Julkisuuslain säännökset on kirjoitettu sen mukaan, että toimija on viranomainen. Ehdotuksesta puuttuu koko lain osalta määritelmä siitä, miten sääntelyä sovelletaan yhteisöissä (julkisoikeudellisten säännösten ja peri-aatteiden soveltaminen yksityisoikeudellisissa toimijoissa). Pelkästään lain soveltamisalaa koskevassa kohdassa esitettyä määrittelyä ei voida tältä osin pitää riittävänä.

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

Kokonaisuutena ja suhteessa ehdotettuun soveltamisalan laajentamisen Kotkan kaupunki näkee ongelmallisena, että salassapitoperusteiden tar-kasteleminen on tässä vaiheessa julkisuuslain uudistamista rajattu tarkastelun ulkopuolelle.

Mikäli julkisuuslain soveltamisalaa laajennetaan, tulee myös salassapitoperusteet olla päivitettyinä, kun uudistettu julkisuuslaki astuu voimaan.

Salassapitoperusteiden tarkastelussa tulisi huomioida myös erityislaeista ilmenevä salassapitosääntely ja salassapitoa koskevat yleisperiaatteet tulisi keskittää julkisuuslakiin. Salassapitoperusteet voisi eritellä hallinnonaloit-tain julkisuuslakiin ja poikkeukset voitaisiin eritellä erityislakeihin. Myös salassapitoaikojen osalta on ristiriitaisia määräyksiä julkisuuslaissa ja erityislaeissa, ja nämä pitäisi korjata salassapitosäännösten tarkastelun yhteydessä.

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

-

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

§ 5 Pykälän säännös on ristiriidassa muun lainsäädännön kanssa, eikä sovellu sellaisenaan kuntakonsernin yhtiöihin (eivät ole viranomaisia eikä heidän palveluksessaan ole viranhaltijoita).

2 luku

-

3 luku

-

4 luku

§ 16 Säännöissä määrätään mikä viranomainen päättää tiedon antamisesta tai tiedon antamisen jättämisestä, mutta säädöksissä ei ole lainkaan huomioitu julkisuuslain esitettyä soveltamisalan laajentamista ja sen sisältöä, eli kuka yhtiön puolesta päättää asiasta.

5 luku

-

6 luku

-

7 luku

§ 35 Kansallisarkistolle annetaan muita toimijoita laajemmat oikeudet antaa salassapidettäviä tietoja. Tämä on ristiriidassa pykälän määräyksen kanssa, jonka mukaan tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Arkistoitua tietoja on Kansallisarkiston lisäksi hallussaan myös muilla viranomaisilla, esimerkiksi kuntatoimijoilla ja hyvinvointialueilla. Nykylainsäädäntö ei mahdollista kuntatoimijoille arkistoidun tiedon siirtämistä Kansallisarkistoon, ja vaikka tämä tulisi mahdolliseksi, tulee erityisesti analogisia arkistoituja tietoja jäämään todennäköisesti pysyvästi muillekin viranomaisille kuin Kansallisarkistolle. Kuntakentän kannalta pykälän soveltamisalan laajentamista tulisi harkita koskemaan myös muita arkistoitua tietoa hallussaan pitäviä viranomaisia.

§ 36 Kuntien osalta on rajoitettu salassa pidettävän tiedon antaminen yksittäistapauksiin, mikä on ristiriidassa pykälän viimeisen lauseen kanssa, jonka mukaan tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Tämä on ongelmallista, eikä todellisuudessa mahdollista vapaata tieteellistä tutkimusta. Viranomaisten harkintavaltaan tulee jättää se, milloin tietoja voidaan luovuttaa tutkimuskäyttöön. Tieteellisen tutkimuksen vapautta ei voida rajata yksittäistapauksiin.

8 luku

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

-

Lönnfors Kristina
Kotkan kaupunki